[א]קטנה מן האירוסין אין עושים בה מאמר אלא מדעת אביה והנערה בין מדעת עצמה בין מדעת אביה [א](מה שאין כן בקידושין) אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מאי טעמיה דר' יוחנן אליבא דרבנן קידושין דמרעתה אביה ולא היא גירושין דבעל כרחה בין היא בין אביה [ב]הרי מאמר דמרעתה וקתני בין היא ובין אביה התם במאמר דבעל כרחה ורבי היא דתניא [ג]העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה רבי אומר קנה וחכ"א [ב]לא קנה מאי טעמיה דרבי גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף הכא נמי בע"כ ורבנן סברי ילפינן מקידושין מה קידושין דמרעתה אף ה"נ דמרעתה במאי קמיפלגי רבי סבר מילי דיבמה מיבמה הוה ליה למילף ורבנן סברי קידושין מקידושין הוה ליה למילף ה"נ מסתברא כדקא מתרץ רבי יוחנן מדקתני סיפא מה שאין כן בקידושין אלא נימא תיהוי תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הא מני רבי יהודה היא דאמר אין שתי ידים זוכות כאחת אי רבי יהודה מה שאין כן בקידושין מה שאין כן בגירושין מיבעי ליה אין ה"נ איידי דתנא מאמר דדמי לקידושין תנא נמי מה שאין כן בקידושין ורבי יהודה מאי שנא מאמר הואיל וזקוקה ועומדת השתא דאתית להכי ר' יוחנן נמי לא תיקשי לך מעיקרא שאני מאמר הואיל וזקוקה ועומדת תנן [ד]האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו בו ובשלוחו אין בה ובשלוחה לא תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הא נמי רבי יהודה היא ומי מצית מוקמת לה כרבי יהודה והקתני סיפא [ה]האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואמרינן מאן תנא התקדשי התקדשי ואמר רבה ר"ש היא [ו]דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד וכי תימא כולה ר' יהודה ובפרטי סבר לה כר"ש ומי סבר לה כר"ש והתניא [ז]זה הכלל כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת דברי ר"מ רבי יהודה אומר [ג]שבועה לא לך לא לך לא לך חייב על כל אחת ואחת [ח]רא"א לא לך לא לך לא לך ולא לך שבועה חייב על כל אחת ואחת ר' שמעון אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד אלא כולה ר' שמעון היא ובשליחות סבר לה כרבי יהודה ר' אסי לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי זירא אמר ליה מאי אמור האידנא בי מדרשא אמר ליה אף אנא לא עייל ר' אבין הוא דעייל ואמר [ט]חברותא כולה כר' יוחנן וצווח ריש לקיש כי כרוכיא [1]ויצאה והיתה וליכא דאשגח ביה אמר ליה רבי אבין בר סמכא הוא אמר ליה אין כמין ימא לטיגני [כ]הוא אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא רבי אבין ברבי חייא ולא רבי אבין בר כהנא אלא רבי אבין סתם למאי נפקא מינה למירמא דידיה אדידיה: בעא מיניה רבא מרב נחמן

נערה

קטנה. שהיא שומרת יבם מן האירוסין דעדיין רשות אביה עליה כל זמן שלא השיאה: **והנערה בין מדעת אביה וכו'.** אלמא היכא דמפקעת עצמה מרשות אב קיימי נמי רבנן כמילתייהו: **קידושין דמרעתה.** דבעינן דעת [ל]המקנה[מ]: **אביה ולא היא.** שהתורה זיכתה לו אבל גירושין שישנה בעל כרחה בין היא בין אביה דמה לנו לדעתו כי מקבל ליה איהו נמי על כרחיה הוא: **ורבי היא.** דאמר מאמר תופס ביבמה בעל כרחה אם זרק לה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי: **רבי אומר קנה.** כשאר מאמר להיות צריכה גט למאמר זה אם באת לחלוץ לה[נ]: **ביאה דיבמה.** קניא לה בעל כרחה דנפקא לן מויבמה[ס] בפ"ק דיבמות (דף ח:): **וה"נ מסתברא.** דהא דקתני גבי מאמר בין היא בין אביה במאמר על כרחה קאי אבל בשאר קידושין אביה ולא היא כר' יוחנן: **מדקתני סיפא.** בההיא והנערה בין מדעת אביה בין מדעת עצמה מה שאין כן בקידושין: **הכיא ר' יהודה היא.** ולא"ת במאמר מ"ט מודה ומ"ש מאמר מגירושין הרי שניהם על כרחה לקמיה פריך לה ומשני שכן זקוקה ועומדת: **מה שאין כן בגירושין מיבעי ליה.** [ע]ואפילו בגירושין דאיתנהו בעל כרחה פליג ר' יהודה נמי ואמר אין שתי ידים זוכות כאחת: **מ"ש מאמר.** כיון דבגירושין פליג דאיתנייהו בעל כרחה ומ"ש מאמר דמודה בה: **הואיל וזקוקה ועומדת.** לפיכך תופס בה בכל דהו: **השתא דאתית להכי.** דתלית טעמא משום דזקוקה ועומדת לרבי יוחנן נמי לטעמיה קמא דיהיב רבי [פ]יוחנן למלתייהו דרבנן דגירושין מכנסת עצמה לרשות אביה וקידושין מפקעת עצמה ולאותיבנא ממאמר דמפקעת עצמה לא תיקשי דאיכא לשנויי נמי שאני מאמר הואיל וזקוקה ועומדת: **בה ובשלוחה לא.** אלמא נערה שיש לה אב לא מקדשה עצמה וקס"ד דברי הכל היא: **התקדשי לי כו'.** אם יש באחת מהן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אין מצטרפין לש"פ דכיון דאמר בכל אחת התקדשי כל אחת הוו קידושין באפי נפשייהו: **מאן תנא.** דבעינן התקדשי התקדשי ואי לא אמר התקדשי לכל אחת אלא התקדשי לי בזו ובזו הוו מצטרפי לפרוטה: **ר"ש היא דאמר.** גבי חמשה תובעין אותו תן לנו פקדון שיש בידך ואמר שבועה שאין לך בידי לא לך [צ]ולא לך אינו חייב אלא אחת עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: **ובפרטי סבר לה כר"ש.** דלא חשיב פרטא עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה: **כלל אינו חייב אלא אחת.** ובשבועות מפרש איזהו כללו של ר"מ [ק]ופרטו: **שבועה.** שאין לך בידי ולא לך ולא לך: **חייב.** אשם גזילות: **לא לך לא לך.** דוקא בלא וי"ו אבל ולא לך ולא לך כללא הוי: **לא לך ולא לך שבועה.** דבעינן שבועה באחרונה אבל אם הזכיר שבועה תחלה לא שדינן אכולהו וכללא הוי: **אלא.** מתני' דהתקדשי ר"ש היא: **ובשליחות סבר לה כרבי יהודה.** דאביה ולא היא: **אנא נמי לא הואי בי מדרשא אבל רבי אבין הוה בבי מדרשא.** והוא אמר לי לאחר שיצא שחברו כל חבורות של בית המדרש ונמנו וגמרו כרבי יוחנן דבקידושין אביה ולא היא: **כי כרוכיא.** תרגום של עגור[ר]. גרוא"ה בלע"ז: **ויצאה והיתה.** כך היה צועק הא כתיב ויצאה והיתה הויה כיציאה מה גירושין בין היא בין אביה אף קידושין בין היא בין אביה: **אמר ליה ואבין בר סמכא הוא.** בלשון שאילה קאמר ליה ובקי אתה ברבי אבין זה שיש לסמוך על דבריו שמדקדק בשמועתו שאינו משכח: **כמין ימא לטגני.** לא היתה לו שהות שכחה בנתים שכשיצא מבית המדרש אמרה לי מיד כשולה דג מן הים והמחבת נתונה על האור לתתו בתוכו בשמן לטגנו. טגני פריזר"א בלע"ז: **אנא לא ר' אבין ברבי חייא.** בשמועה זו של ר' אבין לא שמעתי איזה אבין הוא:

נערה

במאמר דבע"כ ורבי היא. וא"ת א"כ מאי קאמר קטנה אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה והנערה מדעתה ומדעת אביה ואי כרבי הא לא בעינן לא דעתה ולא דעת אביה וי"ל דהכי קאמר צריך להודיע לה או לאביה ואח"כ יקדשנה בעל כרחה[א]: **מאי שנא מאמר.** פירו' מאי מחלק מאמר מגירושין אי משום דמאמר בע"כ גירושין נמי בע"כ נינהו: **רבי יהודה אומר שבועה לא לך לא לך חייב על כל אחת.** כן גירסת הקונט' ופי' דבעינן זה הוי פרטא[ב] אבל אמר שבועה לא לך ולא לך כללא הוי ואינו חייב אלא אחת דוי"ו מוסיף על ענין ראשון[ש] ור"ת גורס איפכא דאדרבה כשאומר ולא לך ולא לך משמע שהוא נשבע לכל אחד אבל כשאומר לא לך לא לך אינו חייב אלא אחת:

צווח ר"ל ויצאה והיתה. ואע"ג דאפילו ר"ל לא מקיש הויה ליציאה שהרי בקטנה היא מתגרשת אף ע"י עצמה לרבנן אם יש לה דעת לשמור גיטה ואינה מתקדשת על ידי עצמה[ג] מ"מ יש לנו להשוותם בכל מה שיוכל מלשון ויצאה והיתה א"כ אין לנו לחלק בין קידושין לגירושין בנערה דנהי נמי דמחלקין גבי קטנה היינו משום שאין לה יד לקבל קידושין אבל לקבל גיטה יש לה יד כיון שנשאת:

כמין ימא לטיגני. פי' בקונטרס לא היתה שהות שכחה בנתים כמו שולה דגים מן הים והמחבת נתונה על האור לתתן בתוכה בשמן לטגנן ור"ח פירש דשני מקומות הם וקרובים זה לזה כלומר אין אדם משקר כה"ג דכיון דמקום קרוב הוא סבר אי משקרנא אתי איניש אחרינא ומכחישני הילכך לא משקר:

קטנה

עין משפט נר מצוה

מח א ב מיי' פ"ג מהל' יבום הל"א סמג עשין נג טוש"ע אה"ע סי' קסו סעיף ג:

מט ג מיי' פ"ז מהל' שבועות הל"י סמג לאוין רמח:

◆

תוס' ר"י הזקן

מאי טעמא דרי יוחנן. דמשוי חלוק לרבנן בין קדושין לגיטין. דמרעתה. דדעת האשה בעינן. אביה ולא היא. שנערה שיש לה אב תלויה מכל וכל בדעת אביה. בעל כרחה. בעל מגרשה מה צורך לדעת האב אע"פ שיש לה אב. מאמר. חכמים תקנו שיקדש אדם יבמתו בכסף ואותן קדושין נקראין מאמר. וקס"ד דרבנן דרבי תנו לה דבעו מרעתה. ושאני דרבי היא דאמר בעל כרחה מצי למעבד מאמר. כדקא מתריץ ר' יוחנן. דרבנן מודו בקדושין אביה ולא היא. מאי שנא מאמר. בין היא בין אביה מקדושין דעלמא. זקוקה. מחמת קדושי אחיו. לר' יוחנן. לעיל לא תקשי והרי מאמר דמרעתה, דאה"נ דרבנן תנו לה ואמרי דמאמר ליתיה בעל כרחה ואפילו הכי אמרי בין היא בין אביה, דשאני מאמר משאר קדושין הואיל וזקוקה ועומדת. חבורתא. נאספו כל בני הישיבה ואמרו כר' יוחנן דאמר דלרבנן מודו דקדושין אביה ולא היא. כרוכיא. גרוא"ה בלע"ז. ויצאה והיתה. ודינם שוה ולא השניתו בדבריו, דעל כרחיך לא (השניתו) איתקוש לגבי האי מילתא דהא גרושיה בעל כרחה, ומשום הכי אמור רבנן בין היא בין אביה דמה לנו בזה לדעת האב הרי בעל כרחו מגרשה, אבל קדושיה אינם אלא מרעתה הילכך אביה ולא היא, שהרי מה שצריך דעתה כל זמן שהיא נערה הכל תלוי בדעת האב ודעתה אינו כלום. אי נמי לא ס"ל שיהא כלל בכל מקום דאיתקש יציאה להוייה אלא היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר.

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) [בכת"י: והרי], ג) יבמות יט., ד) לעיל מא., ה) לקמן מו., ו) [לקמן מו. שבועות לו: נדרים סו. פז:], ז) שבועות לה. ע"ש, ח) [בכת"י: רבי אליעזר אומר. וכ"ה לפנינו בשבועות. אולם בדפו"ר ודפו"ו: ר' אלעזר אומר], ט) [בכת"י: חבור חבורתא. וכ"ה בראשונים, ובעין כדפו"ר], י) [לעיל ה ע"א], כ) [בכת"י: הוה], ל) [לעיל ט ע"ב, ע"ש], מ) [ועי' היטב רש"י יבמות יט: ד"ה קדושין], נ) [יבמות נ ע"א], ס) [דברים כה, ה. ועי' לעיל יד ע"א], ע) [נלע"ל: דאפילו], פ) [עיין רש"ש], צ) [נ"ל לא. (רש"ל)], ק) ["ופרטו" ליתא בדפו"ר והס"ד. ומתה"ד פרט שבועה שאין וכו'. ועיין רש"ל ומהרש"א], ר) [ירמיה ח], ש) [יבמות ט ע"א],

◆

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: דברים כד ב

◆

לעזי רש"י

גרוא"ה. עגור.

פריזר"א [פרי"ט]. מטגן.

◆

מוסף רש"י

מה ביאה דיבמה בעל כרחה. אמרינן (יבמות ח:). יבמה בעל כרחה, דאם בא עליה אפילו באונס קנאה (שם יט:). מה קידושין דמרעתה. והלכה והיתה לאיש אחר מדעתה משמע (שם). כשהיא נערה. וכ"ש כשהיא קטנה אם קבל קדושין מקודשת (לעיל מא.). מאן תנא התקדשי התקדשי. הוא דהוי פרטא אבל בזו ובזו לאו פרטא הוא (לקמן מו.). עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך ונמצא כולן לשקר, אבל אמר שבועה לא לך ולא לך אינו חייב אלא אחת (נדרים סו. ובעי"ז שם פז:).

◆

מוסף תוספות

א. וכעין זה בפ"ק (יט.) אין יעוד אלא מדעת דמפרש שצריך להודיעה. תוס' טוך. [עי' לעיל דף ה. תוס' ד"ה שכן] ב. שאע"פ שלא הזכיר אלא שבועה אחת כיון דאמר לא לך לא לך שבועות חלוקות הן דשבועה דאמר מעיקרא קיימא אכל חד מינייהו כאילו פירש. ריטב"א. ג. דלא עדיפא משאין לה אב דלאו בת קידושין היא אלא מדרבנן. תוס' טוך לעיל מג: